

Persoonlijkheidsproblematiek

De normale persoonlijkheid en de gestoorde persoonlijkheid

1.1 Inleiding

Als je werkzaam bent in de psychogeriatric kom je, zonder dat je je daarvan misschien helemaal bewust bent, regelmatig in aanraking met patiënten die behalve aan cognitieve stoornissen ook lijden aan persoonlijkheidsproblematiek. Mensen die lijden aan persoonlijkheidsproblematiek gaan op een aparte en moeilijke wijze met de wereld om. De wereld is voor hen namelijk bedreigend en onoverzichtelijk en zij voelen zich vaak het slachtoffer van de ontwikkelingen die in hun leven plaatsvinden. In veel gevallen hebben zij een moeilijke jeugd gehad of op een ander gebied veel meegemaakt, waardoor zij veel angst ervaren. Deze angst weren zij als het ware af door zich op een bepaalde manier te gedragen. Hun omgeving ervaart deze gedragingen meestal als grensoverschrijdend en lastig, omdat deze patiënten op een negatieve wijze aandacht vragen en ze de mensen om zich heen bijvoorbeeld claimen en manipuleren. Hulpverleners ervaren dit niet anders en ook voor hen is het moeilijk om met deze ‘lastige patiënten’ om te gaan. Het werken met patiënten die lijden aan persoonlijkheidsproblematiek geeft vaak veel discussies en emoties in het team. In tegenstelling tot wat je ziet bij andere psychopathologiebeelden, zoals een depressie of angst, ontstaan er ineens normatief getinte discussies tussen de hulpverleners onderling en is het niet meer duidelijk wie wat gezegd heeft. Er ontstaan vaak ‘kampen’ in het team, bijvoorbeeld voor- en tegenstanders van een bepaalde manier van omgaan met de patiënt, of het wel of niet inwilligen van een wens. Ook wordt de patiënt als lastig, moeilijk of zielig ervaren en kan er een (lichte) ergernis tussen de collega’s optreden over elkaars omgang met de patiënt. Veelal zijn dit de eerste aanwijzingen dat jij en het team waarin je werkt te maken hebben met een patiënt die lijdt aan persoonlijkheidsproblematiek!

In dit hoofdstuk willen we je laten zien hoe persoonlijkheidsproblematiek zich in het algemeen, maar met name bij ouderen die tevens lijden aan cognitieve functiestoornissen, manifesteert. Het kan hierbij gaan om ouderen die altijd al hebben geleden aan persoonlijkheidsproblematiek of om ouderen bij wie dat voor het eerst duidelijk werd op latere leeftijd. Deze laatste groep kan weer bestaan uit ouderen bij wie deze problematiek vroeger wel aanwezig was, maar gemaskeerd werd door bijvoorbeeld de partner, de drukte van het gezinsleven of een carrière. Maar ook kan het gaan om ouderen die veel stress ervaren doordat zij moeilijke veranderingen in hun leven meemaken zoals pensionering of sterfgevallen in de omgeving. Om tot een beter begrip te komen van de moeilijke materie van de persoonlijkheidsproblematiek leggen we in dit hoofdstuk de begrippen persoonlijkheid, persoonlijkheidsproblematiek en persoonlijkheidsstoornis uit. Vervolgens gaan we dieper in

